

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΘΕΜΑ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο λόγος εκφωνήθηκε προς τιμήν των Αθηναίων που σκοτώθηκαν στη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.), όπου οι συνασπισμένες εναντίον των Μακεδόνων πόλεις της νότιας Ελλάδας ηττήθηκαν από τον Φίλιππο. Στο ακόλουθο χωρίο ο ρήτορας κρίνει αναγκαίο πέρα από την αρετή, για την οποία διακρίθηκαν, να επισημάνει την καταγωγή τους και τον συνετό τρόπο ζωής τους.

Ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷδε τῷ τάφῳ κειμένους, ἄνδρας ἀγα-
θοὺς ἐν τῷ πολέμῳ γεγονότας, ἔδοξεν τῇ πόλει δημοσίᾳ
θάπτειν καὶ προσέταξεν ἐμοὶ τὸν νομιζόμενον λόγον εἰπεῖν
ἐπ' αὐτοῖς, ἐσκόπου μὲν εὐθύς ὅπως τοῦ προσήκοντος
ἐπαίνου τεύξονται, ἐξετάζων δὲ καὶ σκοπῶν ἀξίως εἰπεῖν τῶν
τετελευτηκότων ἔν τι τῶν ἀδυνάτων ἠϋρισκον ὄν. [...] ὡς μὲν οὖν ἡ πόλις
σπουδάζει περὶ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῶντας, ἕκ τε τῶν ἄλλων ἔστιν
ἰδεῖν καὶ μάλιστ' ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου, καθ' ὃν αἰρεῖται τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ ταῖς
δημοσίαις ταφαῖς· εἰδυῖα γὰρ παρὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν τὰς μὲν τῶν
χρημάτων κτήσεις καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον ἡδονῶν ἀπολαύσεις
ὑπερεωραμένους, τῆς δ' ἀρετῆς καὶ τῶν ἐπαίνων πᾶσαν τὴν ἐπιθυμίαν
οὖσαν, ἐξ ὧν ταῦτ' ἂν αὐτοῖς μάλιστα γένοιτο λόγων, τούτοις ῥήθησαν δεῖν
αὐτοὺς τιμᾶν, ἵν' ἦν ζῶντες ἐκτήσαντ' εὐδοξίαν, αὕτη καὶ τετελευτηκόσιν
αὐτοῖς ἀποδοθῆι. εἰ μὲν οὖν τὴν ἀνδρείαν μόνον αὐτοῖς τῶν εἰς ἀρετὴν
ἀνηκόντων ὑπάρχουσιν ἐώρων, ταύτην ἂν ἐπαινέσας ἀπηλλαττόμην τῶν
λοιπῶν· ἐπειδὴ δὲ καὶ γεγενῆσθαι καλῶς καὶ πεπαιδευῆσθαι σωφρόνως καὶ
βεβιωκέναι φιλοτίμως συμβέβηκεν αὐτοῖς, ἐξ ὧν εἰκότως ἦσαν σπουδαῖοι,
αἰσχυνοίμην ἂν εἶ τι τούτων φανεῖν παραλιπῶν. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τῆς τοῦ
γένους αὐτῶν ἀρχῆς.

Δημοσθένους Επιτάφιος, 60. 1-3.

ὑπερορῶμαι= παραβλέπω

Παρατηρήσεις

1. Να μεταφραστεί το απόσπασμα «εἰ μὲν οὖν τὴν ἀνδρείαν μόνον... τοῦ γένους αὐτῶν ἀρχῆς».

2. Ποιο είναι το χρέος στο οποίο καλείται να ανταποκριθεί ένας ρήτορας τιμώντας με επιτάφιο λόγο τους νεκρούς ήρωες μιας πόλης, σύμφωνα με τον Δημοσθένη;

3.α. Να δοθούν οι ζητούμενοι τύποι:

ιδεῖν: το β' ενικό της προστακτικής του ίδιου χρόνου

γένοιτο: το γ' ενικό της οριστικής Παθητικού Αορίστου

πεπαιδεῦσθαι: το α' ενικό της ευκτικής του ίδιου χρόνου

ἄρξομαι: το α' πληθυντικό της υποτακτικής του Αορίστου

3.β. «ἢ πόλις σπουδάζει περὶ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῶντας, ἕκ τε τῶν ἄλλων ἔστιν ιδεῖν καὶ μάλιστ' ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου, καθ' ὃν αἰρεῖται τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ ταῖς δημοσίαις ταφαῖς· εἰδυῖα γὰρ παρὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν τὰς μὲν τῶν χρημάτων κτήσεις...»: Να εντοπίσετε στο απόσπασμα τα ουσιαστικά και να δώσετε την ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

3.γ. «ἐξ ὧν ταῦτ' ἂν αὐτοῖς μάλιστα γένοιτο λόγων»: Να αναγνωρίσετε τις αντωνυμίες του αποσπάσματος και να τις μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

3.δ. τοῖς ἀγαθοῖς, σωφρόνως, σπουδαῖοι: να δοθούν οι άλλοι βαθμοί των τύπων αυτών.

4.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους ακόλουθους υπογραμμισμένους όρους του κειμένου:

τῇ πόλει, περὶ τοὺς τελευτῶντας, τιμᾶν, τὴν ἀνδρείαν, τοῦ γένους.

4.β τοὺς τελευτῶντας, ὑπάρχουσιν: να αναλυθούν οι μετοχές σε δευτερεύουσες προτάσεις.

4.γ. «αἰσχυνοίμην ἂν εἴ τι τούτων φανεῖν παραλιπῶν.»:

1. Να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου και να το μετατρέψετε στο είδος της αόριστης επανάληψης στο παρόν-μέλλον.

2. Να μεταφέρετε το ίδιο απόσπασμα στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση από το «Δημοσθένης ἔφη» επιλέγοντας έναν τρόπο.

Απαντήσεις

1. Αν, λοιπόν, θεωρούσα ότι από τις αρετές αυτοί διαθέτουν μόνο την ανδρεία, θα την επαινούσα και θα παραιτούμουν από τα υπόλοιπα· καθώς όμως συνέβη να έχουν και καλή καταγωγή και συνετή ανατροφή και ζωή που επιδίωκε την τιμή, οπότε εύλογα υπήρξαν σωστοί άνθρωποι, θα ντρεπόμουν αν αποδεικνυόταν ότι παρέλειψα κάποια από αυτές τις ιδιότητες. Θα ξεκινήσω από τις καταβολές της γενιάς τους.

2. Ο Δημοσθένης εκφωνώντας τον επιτάφιο αυτό λόγο προς τιμήν των Αθηναίων που σκοτώθηκαν στη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.), υπερασπιζόμενοι τις συνασπισμένες πόλεις της νότιας Ελλάδας εναντίον των Μακεδόνων και του Φιλίππου, αναγνωρίζει τη δυσκολία και την ευθύνη που συνεπάγεται η ανάληψη αυτού του ρόλου. Το χρέος για κάθε ρήτορα, που ορίζεται από το νόμο, ώστε να εκφωνήσει επιτάφιο λόγο δεν είναι μόνο ο έπαινος της ανδρείας των ηρώων που με αυτοθυσία πάλεψαν για τα ιδανικά της πατρίδας τους, γιατί αυτό, όσο σπουδαίο και αν είναι, δεν αποτυπώνει το σύνολο των αρετών τους. Κατά τον ρήτορα, είναι αναγκαίο να αναδειχθούν επίσης η καλή καταγωγή τους, η έντιμη και συνετή πορεία της ζωής τους, και η σταθερή προσήλωσή τους σε υψηλά ιδανικά. Οι ενάρετοι άνθρωποι παραβλέπουν την απόκτηση χρημάτων και την εξασφάλιση πλούτου και βιοτικών απολαύσεων γενικότερα, γι' αυτό κρίνονται ως πολίτες πολύτιμοι για την πόλη και πρότυπα αξία για τον παραδειγματισμό των τωρινών αλλά και των επόμενων γενεών. Η πόλη, επομένως, αποδίδει ως φόρο τιμής τη δημόσια ταφή αυτών των σπουδαίων ανδρών, προκειμένου ο ενάρετος βίος τους και ο δοξασμένος θάνατός τους να εμπνεύσει και άλλους, με την επιδίωξη να τους ακολουθήσει και στον θάνατο ή ίδια καλή φήμη που είχαν αποκτήσει όσο ζούσαν.

3.α. ιδέ, ἐγενήθη, πεπαιδευμένος εἶην, ἀρξώμεθα.

3.β.

ἡ πόλις: αἱ πόλεις

τῶ πολέμῳ: τοῖς πολέμοις

τοῦ νόμου: τῶν νόμων

ταῖς ταφαῖς: τῇ ταφῇ

τοῖς ἀνδράσιν: τῶ ἀνδρί

τὰς κτήσεις: τὴν κτήσιν

τῶν χρημάτων: τοῦ χρήματος

3.γ.

ῶν: γενική πληθυντικού του αρσενικού της αναφορικής αντωνυμίας ὅς, ἡ, ὃ, στον άλλο αριθμό: οὗ

ταῦτα: ονομαστική πληθυντικού του ουδετέρου τη δεικτικής αντωνυμίας

οὗτος, αὕτη, τοῦτο, στον άλλο αριθμό: τοῦτο

αὐτοῖς: δοτική πληθυντικού του αρσενικού της οριστικής-επαναληπτικής αντωνυμίας αὐτός, αὕτη, αὐτό, στον άλλο αριθμό: αὐτῶ.

3.δ.

τοῖς ἀγαθοῖς: τοῖς ἀμείνοσι(ν), τοῖς ἀρίστοις/ τοῖς βελτίοσι(ν), τοῖς βελτίστοις/ τοῖς κρείττοσι(ν), τοῖς κρατίστοις / τοῖς λῶοσι(ν), τοῖς λῶστοις
 σωφρόνως: σωφρονέστερον, σωφρονέστατα
 σπουδαῖοι: σπουδαιότεροι, σπουδαιότατοι.

4.α.

τῇ πόλει: δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ἔδοξεν
 περὶ τοὺς τελευτῶντας: ἑναρθρη επιθετική μετοχή σε θέση εμπρόθετου
 επιρρηματικού προσδιορισμού της αναφοράς στο ρήμα σπουδάζει
 τιμᾶν: τελικό ἀπαρέμφατο, υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο ἀπρόσωπου
 ρήματος δεῖν, ἑτεροπροσωπία.

τὴν ἀνδρείαν: ἀντικείμενο στο ρήμα ἐώρων

τοῦ γένους: γενική υποκειμενική, ἑτερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός
 στο ἀρχῆς.

4.β.

τοὺς τελευτῶντας: ἑναρθρη επιθετική μετοχή, που θα ἀναλυθεῖ σε
 Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση ως ἐξῆς: τούτους, οἱ τελευτῶσι(ν)
 ὑπάρχουσαν: κατηγορηματική μετοχή συνημμένη στο ἀντικείμενο
 ἀνδρείαν του ρήματος ἐώρων, που θα ἀναλυθεῖ σε Δευτερεύουσα εἰδική
 πρόταση ως ἐξῆς: ἐώρων, ὅτι ἡ ἀνδρεία ὑπάρχει (εὐκτική πλαγίου λόγου,
 διότι το ρήμα ἐξάρτησης εἶναι ἱστορικού χρόνου).

4.γ. «αἰσχυνοίμην ἂν εἶ τι τούτων φανείην παραλιπῶν.»:

1. Το εἶδος του υποθετικού λόγου εἶναι ἡ ἀπλή σκέψη του λέγοντος.

Τρέποντας το στην ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρόν-μέλλον θα γίνει:
 ἔάν, τι τούτων φανῶ παραλιπῶν, αἰσχύνομαι.

2. Δημοσθένης ἔφη, ὅτι αἰσχυνοῖτο ἂν εἶ τι τούτων φανείη παραλιπῶν (με
 δευτερεύουσα εἰδική πρόταση) ἢ

Δημοσθένης ἔφη, αἰσχυνεῖσθαι ἂν εἶ τι τούτων φανείη παραλιπῶν (με
 εἰδικό ἀπαρέμφατο-δυνητικό, διότι διατηρεῖται το δυνητικό ἂν ἀπὸ την
 ἐγκλίση).

*Οἱ ἐγκλίσεις στον ἐξαρτημένο αὐτό υποθετικό λόγο διατηρήθηκαν, καθώς
 ἀνήκει στο εἶδος της ἀπλής σκέψης του λέγοντος και δεν ἐπηρεάζονται ἀπὸ
 την ἐξάρτηση ἱστορικού χρόνου «ἔφη».

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**A. ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ****ΚΕΙΜΕΝΟ 1**

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ηθικά Νικομάχεια, Β 6.10-13·16, 1106b18-28· 1106b36-1107a6

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὔσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκιν καὶ αἰρεῖσθαι

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Διατριβαί, Β 10.1-4

Σκέψαι τίς εἶ. Τὸ πρῶτον ἄνθρωπος, τοῦτο δ' ἔστιν οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτη τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τίνων κεχώρισαι κατὰ λόγον. Κεχώρισαι θηρίων, κεχώρισαι προβάτων. Ἐπὶ τούτοις πολίτης εἶ τοῦ κόσμου καὶ μέρος αὐτοῦ, οὐχ ἐν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρακολουθητικὸς γὰρ εἶ τῇ θεῖᾳ διοικήσει καὶ τοῦ ἐξῆς ἐπιλογιστικὸς. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου; Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλευέσθαι ὡς ἀπόλυτον, ἀλλ' ὡσπερ ἂν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὠρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον.

A1. A) Να απαντήσετε με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις

1. Η αρετή είναι προσωρινή ιδιότητα του ανθρώπου και αποτέλεσμα εξαναγκασμού
2. Η αρετή σχετίζεται μόνο με τις πράξεις του ανθρώπου
3. Η προαίρεση είναι ανώτερη και ελεύθερη ιδιότητα του ανθρώπου

Μονάδες 3

B) Για καθεμιά από τις παραπάνω προτάσεις να γράψετε το αντίστοιχο χωρίο που επιβεβαιώνει την απάντησή σας

Μονάδες 3

**Γ) 1ο κείμενο : Σε ποιο ὄρο του κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία ᾧ ;
2ο κείμενο : Σε ποιο ὄρο του κειμένου αναφέρεται ἡ αντωνυμία ταύτη ;
Μονάδες 4**

A2. Να αναλύσετε την έννοια του λόγου ὡπως αὐτὴ παρουσιάζεται στον Ἀριστοτέλη καὶ στον Ἐπίκτητο.

Μονάδες 10

A3. Να παρουσιάσετε το ύφος γραφής του Επικτητού και να αναφέρετε με συγκεκριμένες αναφορές δυο γλωσσικές επιλογές που το επιβεβαιώνουν
Μονάδες 10

A4 . Να απαντήσετε με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις Μονάδες 10

1. Ο Πρωταγόρας δίνει μια απαισιόδοξη προσέγγιση της ανθρώπινης εξέλιξης
2. Τα μαθήματα του Αλέξανδρου γινόταν στην Πέλλα
3. Στο έργο του Αριστοτέλη Πολιτικά υπάρχουν κεφάλαια για την έννοια της παιδείας
4. Οι φιλόσοφοι -βασιλείς προκύπτουν έπειτα από κλήρωση από την τάξη των φυλάκων
5. Η σημαντικότερη προσφορά του Σωκράτη στην φιλοσοφία ήταν ότι κατέβασε την φιλοσοφία από τα άστρα στη γη

A5. Α) Να βρείτε από τα κείμενα αναφοράς την ετυμολογική συγγένεια των παρακάτω λέξεων Μονάδες 6

1. Διαίρεση
2. βατήρας
3. Διαχωρισμός
4. Οισοφάγος
5. Εισήγηση

Β) λόγω , προηγούμενων : Να σχηματίσετε για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται μια περίοδο λόγου στην οποία η ίδια λέξη σε οποιαδήποτε μορφή της θα έχει διαφορετικό νόημα από αυτό που έχουν στα κείμενα αναφοράς (συνολικά 2 προτάσεις). Μονάδες 4

A6. Να παρουσιάσετε την έννοια της προαίρεσης όπως αυτή προκύπτει από τον Αριστοτέλη , τον Επίκουρο και το παρακάτω παράλληλο κείμενο
Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Σχετικισμός και «προαίρεση**

Δεν θα έπρεπε η διαπίστωση της σχέσης διαλεκτικού συλλογισμού αφ' ενός, «βουλεύσεως», «προαιρέσεως», «άγαθοῦ» και «μέσου» αφ' ετέρου, να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ο Αριστοτέλης αναπτύσσει μια καθαρά σχετικιστική ηθική. Η σχέση ηθικής και διαλεκτικού συλλογισμού αποβλέπει μάλλον στο να αποσαφηνισθεί η επίδραση της συλλογικής σοφίας και πείρας στη γένεση των κρίσεων και προτάσεων με τις οποίες επαινούνται ή ψέγονται ορισμένες πράξεις. Το γεγονός ότι οι κρίσεις ή οι προτάσεις αυτές δεν προκύπτουν από αποδεικτικό συλλογισμό και το γεγονός ότι οι ηθικές αποφάσεις και πράξεις εντάσσονται στην περιοχή του «ένδεχομένου άλλως ἔχειν» κατοχυρώνει την ανθρώπινη ελευθερία και ευθύνη. Επίσης κατοχυρώνει την δυνατότητα «ἐπιδόσεως», δηλαδή προόδου και τελειοποίησης των προτάσεων της ηθικής κατά τη διάρκεια της ατομικής ζωής και της ανθρώπινης ιστορίας.

A. Μπαγιόνας, (1994), σ. 311

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. A) 1. Λάθος

2. Λάθος

3. Σωστό

B) 1. << Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ >>

2. << ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι >>

3. << ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως, ἀλλὰ ταύτη τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον >>

Γ) 1ο κείμενο : λόγῳ

2ο κείμενο : προαιρέσεως

A2. Η έννοια του λόγου είναι πολυσήμαντη: ομιλία, προφορική έκφραση, διήγηση, λογική ιδιότητα, σκέψη, ορισμός, επιχείρημα, αναλογία. Οι Στωικοί εκκινούν από τη θεωρία του προσωκρατικού Ηράκλειτου για τον Λόγο ως ρυθμιστική αρχή που διέπει την πραγματικότητα και συνδέει με σχέσεις αναλογίας όλα τα όντα.

Στον Αριστοτέλη ο λόγος δηλαδή η λογική του φρόνιμου ανθρώπου μετριάζει τον υποκειμενισμό και την αυθαιρεσία της υποκειμενικής μεσότητας στην ανθρώπινη συμπεριφορά. Γίνεται κατανοητό ότι δεν μπορεί κάθε επιμέρους άτομο να ορίζει με απόλυτα προσωπικό τρόπο ένα απόλυτο προσωπικό μέσο άλλα θα πρέπει σε μια οργανωμένη πολιτική κοινωνία να επικρατεί η λογική του φρόνιμου ανθρώπου ο οποίος σταθμίζοντας τις αξίες της πόλης και με τη λογική του δέοντος εξασφαλίζει την << αντικειμενικότητα >> στον προσδιορισμό της ορθής πράξης με στην πόλη που θα φέρει την αρετή και κατ' επέκταση την ευδαιμονία

Ο λόγος στον Επίκτητο είναι θεϊκός, μια αιώνια ενεργητική δύναμη του σύμπαντος, υλική και παραγωγική όπως ένα σπέρμα, είναι ταυτόσημη με το πῦρ και τη φύση. Ως μέρος αυτής της φύσης ο άνθρωπος μοιράζεται τον λόγο και οφείλει να ζει «ακολουθώντας τον λόγο και τη φύση». Αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα του ανθρώπου που του επιτρέπει να ζει σε οργανωμένες πολιτικά κοινωνίες και να εξελίσσεται.

A3. Το ύφος γραφής του Επίκτητου συνάδει με τον στόχο των συγγραμμάτων τα οποία είναι μαθήματα και όχι κάποιο εξεζητημένο εγχειρίδιο φιλοσοφικού στοχασμού. Ως εκ τούτου διακρίνεται για την απλότητα και την γλαφυρότητα του. Είναι οικείο σε κάθε αναγνώστη και έχει διδακτικό χαρακτήρα. Ο οποίος εμπλουτίζεται με την χρήση β. εν οριστικής και προστακτικής (<< Σκέψαι, κεχώρισαι >>) αλλά και με την χρήση ρητορικών ερωτήσεων που επιδιώκουν τον φιλοσοφικό στοχασμό και προτρέπουν το άτομο/ διαχρονικό αναγνώστη να προβληματιστεί πάνω στην έννοια της φιλοσοφίας (<< Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου; >>)

A4. 1. Λάθος **A5.**

2. Λάθος **A)** 1. προαιρετική
3. Σωστό 2. προβάτων
4. Λάθος 3. Κεχώρισαι
5. Σωστό 4. συμφέρον
5. προηγουμένων

A5. B)

- Οι **λόγοι** της αποτρόπαιης πράξης του παραμένουν ακόμα άγνωστοι.
- Το **προηγούμενο** διάστημα ακολουθούσε φαρμακευτική αγωγή για να ξεπεράσει το πρόβλημα υγείας που τον ταλαιπωρούσε.

Α6 : Η λέξη προαίρεσις [: έλλογη προτίμηση] δεν δηλώνει μια άλογη και αδικαιολόγητη επιθυμία. Είναι δομικά συνδεδεμένη με τη διανοητική ικανότητα του ανθρώπου, τη σκέψη και την κρίση του. Αποτελεί επιλογή ανάμεσα στο καλό και το κακό και επιδίωξη του ενός ή του άλλου. Στο πλαίσιο της ηθικής διδασκαλίας του Αριστοτέλη ανατίθεται καθοριστικός ρόλος στην προαίρεση. Ο λόγος είναι ότι αποτελεί ελεύθερη και συνειδητή επιλογή του ενός ή του άλλου τρόπου ζωής, επιλογή που οδηγεί σε συγκεκριμένες αποφάσεις σε κάθε μία επιμέρους περίπτωση. Δίκαιος δεν είναι αυτός που τυχαίνει να κάνει κάποιες δίκαιες πράξεις, αλλά αυτός που συνειδητά επέλεξε τη δικαιοσύνη ως στάση ζωής και ακολουθεί στις επιμέρους επιλογές του την αντίστοιχη σταθερή πορεία. Ο Σταγειρίτης φιλόσοφος αποδίδει μέγιστη σημασία στην έννοια της προαιρέσεως καθώς τη θεωρεί συστατικό στοιχείου του προσεχούς γένους της αρετής (<< έξι προαιρετική >>) ενώ και ο ίδιος ο ορισμός διατυπώνεται με το εκφραστικό σχήμα του κύκλου της έννοιας (<< έξι προαιρετική ... αίρεισθαι >>). Ακολουθώντας στο παράλληλο κείμενο, τονίζεται ότι η έννοια της προαιρέσεως δηλαδή της ελευθερίας της επιλογής του ατόμου δεν οδηγεί την έννοια της αρετής στον σχετικισμό , αντίθετα συμβάλλει στην πρόοδο του ατόμου και στην ευημερία της πολιτικής κοινωνίας μέσα από τη συλλογική σοφία. Εκτός από τη γενική σημασία της προτίμησης, προαίρεσις στον Επίκτητο σημαίνει την ελεύθερη βούληση, την ελεύθερη στοχαστική επιλογή ενεργειών που συγκροτεί τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι κυρίως μία κρίση, η έλλογη ικανότητα να επιλέγουμε και να αποβλέπουμε στα αποτελέσματα των πράξεών μας. Προϋπόθεση για την προαίρεσιν είναι η διαίρεσις των πραγμάτων σε αυτά που εξαρτώνται από εμάς (τα έφ' ήμιν) και σε αυτά που βρίσκονται πέρα από τις δυνάμεις μας (τα άπροαίρετα, τα ούκ έφ' ήμιν) και είναι άδιάφορα για εμάς και την επίτευξη της ευδαιμονίας. Ο ίδιος ο Επίκτητος θεωρεί ότι η έννοια της ελευθερίας είναι η ειδοποιός διαφορά του ανθρώπου από τα ζώα , το στοιχείο που μένει αδούλωτο και ανυπότακτο και συμβάλλει στην πρόοδο (όντας ο ίδιος σε καθεστώς δουλείας). Με την ιδιότητα αυτή ο άνθρωπος καθίσταται πολίτης της οικουμένης. Τέλος γίνεται κατανοητό ότι η προαίρεσις είναι ένας σημαντικός όρος της αρχαίας ηθικής φιλοσοφίας, (κεντρικός στον Αριστοτέλη) και σε Στωικούς όπως ο Επίκτητος ανεξάρτητα με τα ιστορικά πλαίσια που διαμορφώνουν την αντίληψη του εκάστοτε διανοητή.

Επιμέλεια: Κασωτάκη Ελένη, Καλομοίρη Αικατερίνη Φιλόλογοι